

Avtorica: **Marija Hribar**

Osnovna šola Otok (1906–1942)

Otoška šola je bila vedno priključena k eni izmed večjih šol na območju. Ko je bila šola ekskurendna, so učitelje dvakrat na teden vozili na Otok, po spremembi v ambulatno pa je pouk potekal samo pet mesecev, od septembra do konca januarja, učitelji so stanovali kar na Otoku.

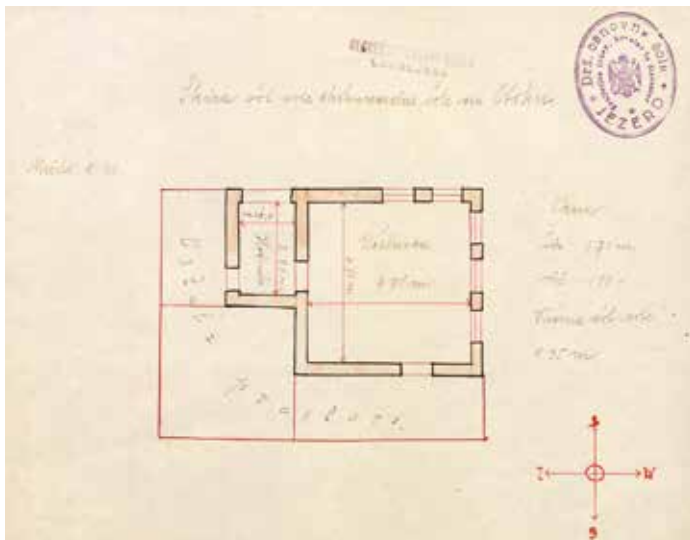
Šolski prostori, pouk, učenci

O hiši, v kateri je bila otoška šola, je **Rajko Modic** v knjigi o Otoku pojasnil, »da je imela Lukova družina dve stanovanjski hiši. Jurjevo hišo s hišno številko 6, ki so jo Janezova stara mama Lucija primožili s poroko z Jurjevim Janezom, so Lukov Janez dali na razpolago za šolo.« Iz šolske popisnice iz leta 1924 lahko sklepamo, da je bila šola še vedno v istih najetih prostorih, tedanja lastnica pa je bila **Ivana Berghaus**, Otok št. 6. Učna soba, verjetno prostor, imenovan »hiša«, je bila velika 23,52 m², hodnik 4,76 m², mere oken 0,70 x 1,10 m. V šolskem listu je tudi navedeno, da je hiša v slabem stanju, zgrajena iz kamna s slamnato streho.

Šolski upravitelj na Gorenjem Jezeru **Ladislav Furlani**, letnik 1901, je leta 1929

Šola je na Otoku delovala v tej hiši do leta 1942. (© MH)

Skica šolskih prostorov ekskurendne šole na Otoku, Šolski list 1929, hrani Slovenski šolski muzej (SŠM).

Pregled k načrtu šolskega okoliša, 17. december 1932, hrani SŠM.

v zapisu navedel, zakaj so zahtevali šolo: »Ker so imeli Otočani do šole okoli 5 km, so vložili prošnjo za ustanovitev ekskurence na Otoku. Prošnja jim je bila odbita z odlokom deželnega šolskega sveta z dne 11. oktobra 1905. Otočani so se pritožili na ministrstvo za uk in bogočastje na Dunaju, ki jim je naposled dovolilo ustanovitev ekskurendne šole (manjša šola, v kateri le nekajkrat tedensko poučujejo učitelji z matične šole, op. a.), katera je bila odvisna od šole v Starem trgu. S poukom se je pričelo 2. aprila 1906.« Pouk je potekal dvakrat tedensko, ob ponedeljkih in četrtnih, v hiši št. 6 (zdaj 7), nekdanj Jurjevi. V šolskem letu 1906/07 je bilo vpisanih 20 otrok, 1907/08 pa 21. Kot nagrado za poučevanje je učitelj prejemal dodatnih 600 goldinarjev letno. Dne 29. julija 1908 je bilo sklenjeno, da se na Gorenjem Jezeru ustanovi enorazredna direktivna šola, ki bo skrbela tudi za pouk ekskurendne šole na Otoku. Dne 30. maja 1921 je enorazrednica na Gorenjem Jezeru zopet prišla pod vodstvo starotrške šole in je ponovno začasno postala ekskurendna šola s poukom dvakrat tedensko. Podobno je bilo s šolo na Otoku, kjer se je pouk začel 15. junija 1921.

Šolski upravitelj v Iga vasi **Josip Vončina**, rojen 1892, je v Kratkem orisu zgodovine in razvoja ambulatne šole na Otoku zapisal naslednje: »Ker so bile leta 1931 ukinjene vse eskurendne šole, se je otoška šola spremenila v ambulatno šolo (kombiniran oddelek z ambulatno šolo na Babni Polici). Pouk na Otoku je od tedaj potekal samo pet mesecev, od 1. septembra do 30. januarja, od februarja do konca junija pa na Babni Polici.« Iz Pregleda k načrtu šolskega okoliša iz leta 1932 je razvidno, da je takrat otoška šola spadala pod upravo šole Iga vas, ki je bila od Otoka oddaljena

trinajst kilometrov, obiskovalo jo je devet šoloobveznih otrok. V šolskem letu 1936/37 je bilo na Otoku in Babni Polici skupaj 30 učencev, v šolskem letu 1939/40 je otoško šolo obiskovalo devet učencev, v naslednjem šolskem letu pa deset.

Učitelji

Na otoški šoli so poučevali: leta 1906 starotrški učitelj **Ferdo Wigele**, rojen 1871, leta 1910 ga srečamo na osnovni šoli v Loškem Potoku, **Rafaela Pavlica**, rojena 1895, je konec šolskega leta 1920/1921 poučevala na Gorenjem Jezeru in na Otoku, **Josip Jordan**, rojen leta 1907, maturo je opravil 1927, praktični učiteljski izpit pa 1929, **Karel Stropnik** je jeseni leta 1937 prišel za učitelja v Iga vas, aprila 1940 je opravil praktični učiteljski izpit, leta 1941 je poučeval na Otoku in Babni Polici. Na šoli je med drugo svetovno vojno učiteljeval **Jevševar**.

Ivanka Mulec z Otoka se spominja, kar sta o otoški šoli pripovedovala njena starša. »Moj ata je bil rojen leta 1911, mama pa 1907. Oba sta tukaj hodila v šolo. Tle so učili Jordan, pa Stropnik, Jevševar je bil nazadnje. Ti trije so stanovali po pol leta na Otoku. Jordan in Stropnik sta bila pri Lekšanovih (**Jakob Lekšan** s Klanc je Lukovo hišo kupil leta 1930, op. a.), Jevševar je bil pa pri Kržiščarju. V cimru sta stanovala tako Jordan kot Stropnik, z njim je bila tudi žena. Jordanu se je jako dopadlo na Otoku, je še potem hodil k Lekšanovim; ga je že prvič očaralo, ko ga je učitelj pripeljal iz Iga vasi. Lekšanovim punčkam je bil boter. Učitelj Jordan je pripovedoval, da ko so učenci risali, je **Anžetova Slava** narisala kmeta na polju spomladi. Videl je, da je Slava že narisala in da Slava briše. Vprašal jo je, zakaj briše. Je odgovorila: »Sem vrano in kmeta narisala, ampak ne moreta biti skupaj.«

Učitelji so bili gonilna sila, so igrali igre, ljudi je bilo dosti, se je vse tukaj dogajalo. Toliko da so otroke navadili pisati, brati, računati. Potem so kar ponavljali. En čas so jih vozili sem dvakrat tedensko, potem je bil učitelj pol leta na Babni Polici, pol leta na Otoku in je bil pouk vsak dan. Matična šola pa je bila v Iga vasi.

Iz Starega trga je učitelja vozil Lukov, so bili napredni, imeli so trgovino, gostilno. Dvakrat na teden so jih vozili, s konji z vozičkom, s sankami, s čolnom. Mama je pripovedovala, da je učiteljico **Kotna Reza** z Laz pripeljala. Učiteljico, poimenovano Šapla, je pa krava nabodla.

Učitelj Jevševar, prvi z desne, s sestro in z brati, fotografijo hrani Ivanka Mulec.

Med drugo svetovno vojno so Otočane zaprli v zapor v Šentpetru (zdaj Pivka), tudi učitelja Jevševarja. Je že prej povedal: »Vi boste šli domov, jaz pa ne.« Ostale so spustili, njega pa so odpeljali naprej v italijansko taborišče in je tam umrl.«

Učenci z Otoka in Laz v jezerski šoli

Zaradi velike razdalje, vode, snega je bila pot z Otoka do Gorenjega Jezera pozimi zelo težka in nevarna. V šolski kroniki je zapisano, da je bila zima v šolskem letu 1946/47 zelo dolga in ostra, saj je prvi sneg zapadel že v začetku novembra, trajal pa je do 15. marca. Pozimi so opazili tudi posamezne volkove v neposredni bližini vasi Otok in Laze. Učiteljica **Blagica Grafenauer** je kroniki zabeležila: »Voda je vsled neizmernih količin snega v Snežniku prestopila bregove Stržena, naraščala in zalila večjo površino njiv pod vasjo. Popolnoma je oblila vas Otok, pretrgana je bila tudi zveza preko jezerišča z Lazami. Vsled zime in velike vode so otroci z Laz in Otoka le redko prišli v šolo od novembra 1946 do aprila 1947.«

Ivanka Mulec, rojena 1949, je v osnovno šolo Gorenje Jezero začela hoditi v šolskem letu 1956/57. »Ko sem jaz začela hoditi v šolo, je bila učiteljica **Danica Tomšič** (rojena Krajc, domače ime pri ta Starih, iz Grahovega, op. a.), sta bila dva razreda dopoldne, dva popoldne. Smo imeli pa ob četrkih prosto, nismo šli v šolo. Skupaj smo hodili z Otoka

Učenci otoške šole okoli leta 1935 z učiteljem Josipom Jordanom, fotografijo hrani Igor Avsec, vir: Janez Kebe.

Martinov France, Martinščava Pavla, Kržiščarjeva Lojzka, z Laz **Černigojeva Fani**, ni bilo važno, če je bil sneg. Enkrat smo od daleč nekaj videli, tisti dan nismo šli v šolo, saj smo ocenili, da je bil morda medved. Po drugi svetovni vojni, ko so bili Lekšanovi otroci, Miro je bil letnik 1931, je še hodil v otoško šolo, sestre pa že na Jezero.

Včasih nas je ata prišel iskat na Laze s konjem s sankami, nas je pripeljal domov. Vse sorte je bilo, je voda prišla na Malenšče, smo se cikubaku nosili, mokri smo bili. Poznali smo vse bližnjice. Doma so rekli: »Saj bi jim šli nasproti, toda ne vemo, kje bodo prišli.«

Spominjam se, da smo šli v 4. razredu na izlet na Bled. Čez noč smo prespali na Rakeku, zjutraj smo šli na vlak. Ko smo se potem vračali v Ljubljano, smo morali čakati na vlak, zato smo šli kar v kino, smo vsi zaspali med predstavo. Pa proslave se spominjam, smo se peljali s tovornjakom brez cerade, prašilo se je, smo se držali za ograjo. Nič ne vem, kaj je bilo v Babnem Polju. Kakšen dedek Mraz je tudi prišel na Jezero.

Potem ko smo končali četrti razred, smo šli učenci z Otoka v šolo v Cerknico, z Laz pa v Grahovo.«

Literatura in viri:

1. Dolničar, F.: Iz šolske kronike Loške doline, v: Notranjski listi I, str. 168–176
2. Furlani, L.: v: Zgodovina postanka in razvoja osnovne šole na Gorenjem Jezeru in na Otoku, 24. marca 1929, ZAL
3. Imenik šolskih oblastev ... 1921, str. 73
4. Mulec, Ivanka, ustno, Otok, februar 2024
5. Kebe, J.: Cerkniško jezero in ljudje ob njem, 2011, str. 558–562, 619
6. Kronika osnovne šole Gorenje Jezero od šolskega leta 1935/36 do 1963/64, ZAL
7. Modic, R.: Otok, naš nekdanji dom, 1917, str. 52

Lesena šolska peresnica (puščica) s cvetličnim motivom, ki jo je v šoli uporabljala Ivanka Mulec. (© MH)

Peresniki, zgornja dva Ivankina, spodaj mamin, hrani Ivanka Mulec. (© MH)